

БЮЛЕТИН

Решения на ЕСПЧ

по дела срещу

България

Брой 12
април – юни 2016 г.

Съставител: Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека“, Министерство на правосъдието

Интернет страница: humanrights.bg

Съдържание¹:

„Иванова и Черкезов срещу България“	
жалба № 46577/15	3
„Ченгелян и други срещу България“ жалба № 47405/07	6
„Н.П. и Н.И. срещу България“ жалба № 72226/11.....	8
„Д. Л. срещу България“ жалба № 7472/14	11
„Международна банка за търговия и развитие АД и др. срещу България“ жалба № 7031/05	14
„Попови срещу България“ жалба № 39651/11.....	17
„Гюлева срещу България“ жалба № 38840/08.....	20
„Български Хелзински Комитет срещу България“	
жалби № № 35653/12 и 66172/12.....	22
„Загорски срещу България“ жалба № 59546/08	24
Приятелски споразумения и едностранни декларации	25

¹ Решенията на камера по същество стават окончателни при условията на чл. 44 § 2 от Конвенцията:

а) когато страните заявят, че няма да поискат делото да бъде отнесено до голямата камера; или

б) три месеца след датата на решението, ако не е поискано отнасяне на делото до голямата камера; или

с) когато съставът на голямата камера отхвърли молбата за отнасяне, подадена съгласно член 43.

Решенията по допустимост са окончателни.

➤ „Иванова и Черкезов срещу
България“
жалба № 46577/15

Решение от 21.04.2016 г.²

Би имало нарушение на член 8 от Конвенцията ако заповедта за разрушаване на къщата, в която жалбоподателите живеят, бъде изпълнена (шест на един гласа)

Не би имало нарушение на член 1 от Протокол № 1 ако заповедта за разрушаване на къщата бъде изпълнена

Делото е свързано с издадена заповед за разрушаване на къщата, в която жалбоподателите живеят, тъй като е изградена без да е налице разрешение за строеж. ЕСПЧ намира, че г-жа Иванова и г-н Черкезов не са имали на разположение процедура, която дава възможност за подходящ контрол върху пропорционалността на планираното разрушаване в светлината на техните лични обстоятелства.

Фактите и оплакванията

Жалбоподателите живеят на семейни начала от 1989 г. Те твърдят, че тъй като вече не могли да си позволят да живеят в гр. Бургас, през 2005 г. се преместили в Синеморец. Там г-жа Иванова притежавала около 77 % от идеалните части в имот от 625 кв.м. През 2004 и 2005 г. жалбоподателите реконструирали намиращата се в имота порутена колиба в едноетажна тухлена къща, без да поискат разрешение за строеж. От тогава двамата живеят в тази къща.

На 30 септември 2013 г. РДНСК издава заповед за премахване на къщата, която е построена в нарушение на чл. 148, ал. 1 от ЗУТ и съгласно чл. 225, ал. 2 подлежи на разрушаване. Г-жа Иванова обжалва заповедта пред Административен съд – Бургас. Жалбата ѝ е отхвърлена. С окончателно решение от 17 март 2015 г. ВАС потвърждава първоинстанционното решение. Съдът приема, че къщата е незаконна, тъй като е построена без разрешение за строеж, и като такава подлежи на разрушаване, както и, че същата е построена в периода 2004-2005 г. и не може да бъде узаконена по преходните разпоредби за амнистия на ЗУТ. Разрушаването на къщата все още не е извършено.

² <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-162117>
<http://mjs.bg/47/1616/>, <http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/12710> – превод на български език

Жалбоподателите, позовавайки се на член 8 от Конвенцията (право на зачитане на личния и семейния живот) твърдят, че разрушаването на къщата, в която живеят, би било в нарушение на правото им на неприкосновеност на тяхното жилище. Г-жа Иванова повдига оплакване и по член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията. И двамата жалбоподатели твърдят, че в нарушение на член 13 от Конвенцията, не разполагат с ефективно вътрешноправно средство за защита по отношение на оплакването си по член 8.

Правото

На първо място Съдът разглежда твърденията за нарушаване на член 8 от Конвенцията. Той приема, че къщата представлява „дом“ и за двамата жалбоподатели, а заповедта за разрушаването ѝ е намеса в правата им на зачитане неприкосновеността на дома им. Тази намеса обаче е в съответствие със закона и е насочена към справяне с разпространения в страната проблем с незаконното строителство. Остава да се прецени дали разрушаването би било „необходимо в едно демократично общество“.

ЕСПЧ отбелязва, че оценката на необходимостта от намесата в случаи, касаещи отнемането на нечие жилище в полза на обществения интерес, включва не само въпроси по същество, но и процедурния въпрос: дали процесът на вземане на решения осигурява дължимото зачитане на интересите, защитени по член 8 от Конвенцията. Факторите, които биха били от значение са дали жилището е изградено незаконно, дали лицата са го направили съзнателно, какво е естеството и степента на въпросната незаконност, какво е точното естество на интереса, който трябва да бъде защитен чрез разрушаването, дали за засегнатите лица е на разположение подходящо алтернативно настаняване и има ли по-леки начини за справяне с проблема. Следователно ако съответното лице оспори пропорционалността на намесата въз основа на такива аргументи, съдилищата трябва да ги разгледат внимателно и да предоставят адекватни мотиви във връзка с тях.

Съдът счита, че производството в случая на жалбоподателите не отговаря на тези критерии. Фокусът е бил насочен към това дали къщата е построена без разрешение и дали попада в обхвата на преходните разпоредби на ЗУТ за амнистия. ВАС дори не споменава, още по-малко разглежда по същество, твърдението на г-жа Иванова, че тази къща е единственото ѝ жилище и тя ще бъде силно засегната от нейното разрушаване. Нито едно от средствата за защита, посочени от правителството (отлагане изпълнението на заповедта за разрушаване, обжалване на действията на органа по изпълнението по чл. 294 и сл. от АПК или предявяването на иск по чл. 292 от АПК) не изглеждат ефективни на практика. Също така, участието на социалните служби не може да поправи липсата на оценка за пропорционалността на намесата.

Съдът заключава, че жалбоподателите не са имали на тяхно разположение процедура, която им дава възможност да получат подходящо разглеждане на пропорционалността на планираното разрушаване на къщата, в която живеят, в светлината на техните лични обстоятелства.

Поради това Съдът приема, с шест на един гласа, че би било налице нарушение на член 8 от Конвенцията, ако заповедта за разрушаването на къщата, в която живеят жалбоподателите, бъде изпълнена без такова разглеждане.

Във връзка с оплакването на г-жа Иванова по член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията Съдът посочва, че основният въпрос е дали обсъжданата намеса, би постигнала справедлив баланс между нейния интерес да запази притежанията си незасегнати, и общия интерес да се гарантира ефективното прилагане на забраната срещу строителство без разрешение.

В случая на жалбоподателката къщата съзнателно е построена без разрешение в явно нарушение на националното законодателство в областта на строителството. Това може да се разглежда като съществено съображение по член 1 от Протокол № 1. Заповедта за разрушаване на къщата, която е издадена в разумен срок след нейното изграждане, има за цел да върне нещата в положението, в което биха били, ако г-жа Иванова не е пренебрегнала изискванията на закона. Заповедта и нейното изпълнение ще служат и за възпиране на други потенциални нарушители на закона, което е релевантен фактор с оглед на очевидното широко разпространение на проблема с незаконното строителство в България. С оглед широката свобода на преценка, с която се ползват българските власти, нито едно от горните съображения не може да бъде превишено по значение от имуществения интерес на първата жалбоподателка.

Поради това Съдът единодушно приема, че изпълнението на заповедта за разрушаване не би било в нарушение на член 1 от Протокол № 1.

Доколкото констатацията за нарушение на член 8 от Конвенцията се основава на липсата на процедура, по която жалбоподателите биха могли да оспорят разрушаването на къщата на основание пропорционалност, Съдът счита, че не е налице отделен въпрос по член 13.

ЕСПЧ приема, че констатирането на нарушение е достатъчно справедливо обезщетение за каквито и да било неимуществени вреди, претърпени от жалбоподателите.

С шест на един гласа Съдът присъжда на жалбоподателите 2,013.73 евро за разходи и разноски.

➤ **„Ченгелян и други срещу
България“**
жалба № 47405/07

Решение от 21.04.2016 г.³

Нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията

Нарушение на член 1 от Протокол № 1

Делото е свързано с оплакване, че влязлото в сила съдебно решение в полза на жалбоподателите, с което е отменено отчуждаването на имот в старата част на гр. Пловдив, не е зачетено в последвалото съдебно производство по предявен от тях ревандикационен иск срещу общината. ЕСПЧ приема, че в ревандикационното производство съдилищата са преразгледали същият въпрос между същите страни. По този начин общината е получила „втори шанс“ въпросът да бъде решен в нейна полза, в нарушение на принципа на правната сигурност. Съдът намира също така, че намесата в „притежанията“ на жалбоподателите е в нарушение на изискванията на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията.

**Фактите и
оплакванията**

Наследодателите на жалбоподателите са притежавали поземлен имот в старата част на гр. Пловдив, на който е разположена двуетажна сграда. През 1949 г. сградата е обявена за културен паметник. През 1966 г. имотът е отчужден и наследодателите на жалбоподателите са получили обезщетение.

След приемането на Закона за възстановяване на собствеността върху някои отчуждени имоти по ЗТСУ, ЗПИНМ, ЗБНМ, ЗДИ и ЗС през 1992 г., някои жалбоподатели и други наследници на първоначалните собственици подават искане за отмяна на отчуждаването, което бива отхвърлено от кмета на община Пловдив. Те обжалвали отказът по съдебен ред, като с окончателно решение на ВАС от 2 октомври 1998 г., отчуждаването е отменено. На 21 май 1999 г. жалбоподателите връщат на общината полученото от наследодателите им парично обезщетение по време на отчуждаването. През 2001 г. те получават нотариален акт, в който са посочени като собственици на имота.

Въпреки гореописаните събития, жалбоподателите не могат да влязат във владение на имота. След като безуспешно се опитват да постигнат споразумение, през декември 2003 г. те предявяват

³ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-162115>
<http://mjs.bg/47/1620/>, <http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/12856> – превод
на български език

ревандикационен иск срещу община Пловдив и Национален дарителски фонд „13 века България“ – организация, на която общината е дала под наем стая в сградата. Искът е отхвърлен с окончателно решение на Върховния касационен съд от 8 юни 2007 г. Съдилищата приемат, че решението на ВАС от 2 октомври 1998 г. подлежи на косвен съдебен контрол, тъй като замества административното решение на кмета по искането за реституция и няма действие *res judicata* в производствата, засягащи правото на собственост. Според ВКС ответниците в ревандикационното производство, а именно община Пловдив и Фондът, не са участвали в по-ранното съдебно производство и поради това не са обвързани от решението от 2 октомври 1998 г.

Позовавайки се на член 6 § 1 от Конвенцията (право на справедлив съдебен процес), жалбоподателите се оплакват, че в производството по предявения от тях ревандикационен иск, съдилищата са пренебрегнали обвързващата сила на окончателното решение на ВАС от 2 октомври 1998 г. Те повдигат оплакване и по член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността).

Правото

Съдът подчертава, че правото на справедлив процес по член 6 § 1 от Конвенцията, тълкувано в светлината на принципа на върховенството на закона и правната сигурност, обхваща изискването, когато съдилищата окончателно са се произнесли по даден въпрос, решението им да не се поставя под съмнение.

В разглеждания случай, ЕСПЧ отбелязва, че и в двете обсъждани производства съдилищата са разгледали един и същи въпрос, а именно дали предпоставките за реституция на имота, претендиран от жалбоподателите, са били налице.

Освен това, Съдът приема, че страните в производствата са едни и същи. Той посочва, че в производството през 1993 г. жалбоподателите са поискали съдебен контрол на заповедта на кмета на гр. Пловдив. Впоследствие ревандикационният иск е предявен срещу община Пловдив. Макар кметът на гр. Пловдив и община Пловдив да са упражнявали различни функции по отношение на общинската собственост и процеса на реституция, фактът, че те са различни еманации на една и съща местна власт, не се променя.

Следователно националните съдилища в ревандикационното производство са преразгледали същият въпрос между същите страни. По този начин общината е получила „втори шанс“ въпросът да бъде решен в нейна полза, в нарушение на принципа на правната сигурност, залегнал в член 6 § 1 от Конвенцията.

Сходни оплаквания ЕСПЧ е разгледал по делата „Кехая и други срещу България“ (жалби № 47797/99 и № 68698/01) и „Дечева и други срещу България“ (жалба № 43071/06) и също е намерил нарушения на член 6 § 1 от Конвенцията.

На следващо място Съдът разглежда оплакването по член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията. В споменатите по-рано дела „Кехая и други срещу България“ и „Дечева и други срещу България“, при сходни обстоятелства, Съдът приема, че намесата не може да се счита за

законосъобразна съгласно Конвенцията, не на последно място поради фундаменталния характер на принципа на върховенството на закона в едно демократично общество, част от който е принципът на правната сигурност. ЕСПЧ отбелязва, че не вижда причина да стигне до различно заключение по фактите в настоящия случай. И тук не става въпрос за възобновяване на граждански процес в определен срок и при условията, уредени в закона, а за непризнаване на действието *res judicata* на едно окончателно съдебно решение.

Съдът също така не счита, че намесата може да бъде обоснована, тъй като сградата е културен паметник и целият имот е вписан като публична общинска собственост.

Въз основа на описаните съображения, ЕСПЧ приема, че е налице нарушение и на член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията.

На всеки от жалбоподателите Съдът присъжда обезщетение за неимуществени вреди в размер на 2000 евро, както и общо 5645.35 евро за разходи и разноски.

Жалбоподателите претендират още за реално възстановяване на имота, а в случай че имотът не им бъде възстановен, те претендират 587 000 евро като негова стойност. Съдът посочва, че въпросът за приложението на член 41 от Конвенцията по отношение на имуществените вреди, не е готов за решаване. Той приканва правителството и жалбоподателите, в срок до четири месеца от датата, на която решението стане окончателно съгласно член 44 § 2 от Конвенцията, да представят своите становища и да го уведомят, ако постигнат споразумение.

➤ „Н.П. и Н.И. срещу България“ жалба № 72226/11

Решение по допустимост от 03.05.2016 г.⁴

Делото се отнася до твърдения, че националните власти не са предприели необходимите мерки, за да защитят жалбоподателите, станали жертва на домашно насилие от страна на партньора на Н.П. и баща на Н.И. Съдът приема, че държавата не е нарушила позитивните си задължения, произтичащи от членове 3, 13 и 14 от Конвенцията, единодушно намира жалбата за явно необоснована и я обявява за недопустима.

Фактите и оплакванията

Жалбата е подадена от една майка (Н.П.) и малолетния ѝ син (Н.И.). През октомври 2009 г. жалбоподателката среща И.И. и след като

⁴ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163445>
<http://mjs.bg/47/1622/>, <http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/12879> – превод
на български език

забременява от него, заживяват заедно. В началото на 2010 г. отношенията им се влошават, между тях започват да избухват бурни скандали. Жалбоподателката описва и физически посегателства спрямо нея.

На 25 октомври 2010 г. тя подава молба за защита по реда на Закона за защита от домашното насилие. На следващия ден съдът издава незабавна ограничителна заповед и определя местопребиваването на детето при нея до края на основното съдебно производство. На 6 ноември 2010 г. жалбоподателката и синът ѝ се установяват да живеят в гр. Стара Загора, в акредитиран кризисен център за жени, жертви на домашно насилие.

Впоследствие, на 27 април 2011 г., жалбоподателката се свързва с И.И., като го моли да вземе нея и детето от кризисния център, а на следващия ден иска съдът да прекрати производството за защита.

На 3 октомври 2013 г. жалбоподателката отново подава в Районен съд – Пловдив молба за защита срещу И.И. На 18 ноември 2013 г., в отговор на молбата на жалбоподателката, директорът на Дирекцията „Социално подпомагане“ в гр. Перник разрешава приемането на нея и сина ѝ в кризисния център за жертви на домашно насилие в града. С решение от 14 февруари 2014 г. Районен съд – Пловдив уважава молбата на Н.П.

През април 2014 г. жалбоподателката напуска кризисния център в гр. Перник, а на 31 май 2014 г. тя и синът ѝ отново са приети в същия кризисен център.

На 11 май 2015 г. Н.П. завежда ново съдебно дело по Закона за защита от домашното насилие. Същият ден, съдът приема молбата и нарежда официална забрана за И.И. да се приближава до всички места на местопребиваване, отдих и дейност на двамата жалбоподатели до края на основното съдебно производство.

Според жалбоподателите властите не са предприели необходимите мерки, за да ги защитят срещу насилствените действия на И.И. и не са провели ефективно разследване по твърденията им за малтретиране. Те се оплакват и от липсата на ефективни правни средства за защита. Жалбоподателката твърди също, че е била жертва на дискриминационно отношение, основано на нейния пол.

Правото ЕСПЧ отбелязва, че отношението към жалбоподателите е било с достатъчен интензитет, за да попадне в приложното поле на член 3 от Конвенцията (забрана на изтезанията или нечовешкото или унижително отношение). Той отчита и уязвимостта на двамата жалбоподатели.

На следващо място, Съдът посочва, че в българското законодателство има правно средство за защита, специално предвидено за жертвите на насилие в една двойка или семейство – Законът за защита от домашното насилие. Жалбоподателката три пъти е подавала молба по реда на този закон и тя и синът ѝ са се ползвали от временни мерки за защита до приключване на съдебните производства. Второто съдебно производство дори приключва с решение в полза на жалбоподателите.

Във връзка с твърденията за неефективност на постановените мерки за защита, ЕСПЧ посочва, че актовете на насилие, от които жалбоподателите се оплакват, са се случили в кратките периоди на тяхното съжителство с И.И., а не по време на прилагане на тези мерки. Съдът отбелязва също, че жалбоподателката сама е решила да оттегли първата си молба за защита като решението е взела в момент, когато е ползвала съдействието на адвокат.

Жалбоподателите се оплакват също от пасивност от страна на социалните служби и неизвършване на разследване от полицията и прокуратурата на действията на насилие спрямо тях. В тази връзка, Съдът обръща внимание на факта, че жалбоподателите няколко пъти са били приемани в кризисни центрове за жертви на домашно насилие, сравнително отдалечени от Пловдив, градът, в който живеел извършителят на въпросното насилие, и че по този начин са се ползвали от социални услуги, за които е дадено разрешение от териториалните подразделения на Агенцията за социално подпомагане. Освен това, ЕСПЧ констатира от материалите по делото, че единствените жалби, подадени до полицията и прокуратурата, се отнасяли до твърдения за нарушение на заповедите за защита и отправянето на заплахи от страна на И.И., вследствие на което били образувани две наказателни производства. Не изглежда обаче, жалбоподателката да е използвала правните средства за защита, които българското наказателно право ѝ предоставя, за да направи оплакване от действията на партньора си.

Съдът подчертава също, че полицията в гр. Пловдив на няколко пъти е отправяла към И.И. предупреждения, както и че, според самата жалбоподателка, именно благодарение на полицейския екип, тя и детето ѝ са успели да напуснат жилището на И.И. през май 2015 г.

С оглед изложените обстоятелства, Съдът не счита, че е налице нарушение на позитивните задължения на държавата, произтичащи от членове 3, 13 и 14 от Конвенцията. Нито националните съдилища, нито полицията, нито прокуратурата са пренебрегнали опасността, която насилственото поведение на И.И. представлявало за жалбоподателите. Нещо повече, държавните власти са приложили в необходимите моменти няколко вида подходящи мерки за запазване на физическата неприкосновеност на жалбоподателите. Не се потвърждава и оплакването на жалбоподателката, че тя е била подложена на дискриминационно отношение заради своя пол.

Поради това, Съдът единодушно приема, че жалбата е явно необоснована и трябва да бъде отхвърлена в съответствие с член 35 §§ 3 а) и 4 от Конвенцията. ЕСПЧ обявява жалбата за недопустима.

➤ „Д. Л. срещу България“
жалба № 7472/14

Решение от 19.05.2016 г.⁵

**Няма нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията
(шест на един гласа)**

Нарушение на член 5 § 4 от Конвенцията

Нарушение на член 8 от Конвенцията

Делото е свързано с настаняването на Д.Л., когато е била на 13 г., във възпитателно училище – интернат. ЕСПЧ счита, че тази мярка е имала възпитателна цел, била е пропорционална и е взета, за да се защитят интересите на младото момиче. Следователно не е налице нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията. ЕСПЧ е констатирал нарушение на член 5 § 4 от Конвенцията поради липсата на възможност за регулярно и автоматично преразглеждане от съда на законосъобразността на настаняването. Освен това, автоматичната проверка на кореспонденцията на малолетните лица, настанени в училището – интернат в Подем, и надзорът при провеждане на телефонни разговори, са в нарушение на член 8 от Конвенцията.

**Фактите и
оплакванията**

На 2 август 2012 г., жалбоподателката, тогава на 13-годишна възраст, е настанена в център за деца в криза, по нареждане на директора на дирекция „Социално подпомагане“ на община Плевен, като предпазна мярка в приложение на Закона за закрила на детето. Това решение бива потвърдено от Районен съд – Плевен. Настаняването на няколко пъти е удължавано.

През април 2013 г. местната Комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните иска от районния съд да нареди настаняването на жалбоподателката във възпитателно училище – интернат, за да бъде предпазена от евентуална сексуална експлоатация. На 19 април 2013 г. съдът отказва, посочвайки, че настаняването в училище – интернат би могло да има негативен ефект върху психологическото и социално развитие на младото момиче като се има предвид неблагоприятната среда, която предлага този тип заведения.

⁵ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-162858>
<http://mjs.bg/47/1619/>, <http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/12853> – превод на български език

На 17 май 2013 г. Комисията се обръща към съда с ново искане за настаняване на момичето в училище – интернат, като изтъква нестабилната семейна среда на жалбоподателката, бягствата ѝ от центъра за деца в криза и контактите с хора, които я подстрекавали към неморално поведение и предоставяне на „сексуални услуги“. На 10 юни 2013 г. районният съд разпорежда настаняването ѝ в училището – интернат в с. Подем. Окръжен съд – Плевен потвърждава първоинстанционното решение и на 15 септември 2013 г. Д.Л. е настанена в центъра в с. Подем.

Жалбоподателката повдига оплаквания по член 5 § 1 (право на свобода и сигурност), член 5 § 4 (право законосъобразността на задържането да бъде разгледано от съд в кратък срок) и член 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията.

Правото ЕСПЧ на първо място разглежда дали настаняването на Д. Л. в училището – интернат в с. Подем е в съответствие с член 5 § 1 d), който позволява лишаването от свобода на непълнолетно лице въз основа на законосъобразно решение с цел да се осигури надзор с възпитателна цел.

Националните власти са разпоредели настаняването на жалбоподателката в училището – интернат в с. Подем, за да предотвратят нейното въвличане в проституция. Те са взели решението, основавайки се на агресивно ѝ поведение, липсата на сътрудничество от нейна страна и бягствата от центъра за деца в криза.

ЕСПЧ признава, че българският Закон за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните е обект на критики, както от международните, така и от националните власти. Съдът също така отбелязва, че при първоначалното искане за настаняване на жалбоподателката в училище – интернат, районният съд е приел, че този тип институции предлагат „неблагоприятна“ среда за развитието на младото момиче. Въпреки това, ЕСПЧ отчита обстоятелствата, че в разглеждания случай, жалбоподателката е могла да следва учебна програма, че спрямо нея са положени индивидуални усилия в опит да се преодолеят затрудненията ѝ в училище, че тя е получила оценка, която ѝ позволява да премине в по-горен клас и че в крайна сметка е успяла да получи професионална квалификация, позволяваща ѝ да прави планове за бъдещата ѝ реинтеграция в обществото. Затова Съдът стига до извода, че настаняването действително е преследвало възпитателна цел.

Решението за настаняване на жалбоподателката в центъра в с. Подем е взето от съда след провеждане на открити съдебни заседания, в които са били изслушани, както тя самата, така и двете социални работнички, пряко отговорни за нея, представителят на общинската служба, отговарящ за закрилата на детето, инспекторката от детската педагогическа стая, и нейната майка. Положението на младото момиче, начинът ѝ на живот и рисковете пред нея са били изяснени, по-конкретно чрез показанията на двете социални работнички. ЕСПЧ отбелязва, че Д.Л. е получавала възпитателна помощ и в миналото, включително чрез по-леки мерки. Целта на

взетото решение за настаняване във възпитателното училище – интернат е била предпазването на жалбоподателката от установените рискове и защитата на нейните интереси. С оглед изложеното Съдът намира, че това решение е било част от дългосрочни усилия, целящи да поставят жалбоподателката в среда, която да ѝ даде надзор с възпитателна цел и възможност да продължи образованието си. Следователно то е в съответствие с изискванията на член 5 § 1 d) и е пропорционално на преследваните възпитателни цели, поради което няма нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията.

Съдът отчита, че поведението на Д.Л. е подлежало на промяна за времето, през което е била в центъра в Подем. Затова е била необходима възможност за периодичен съдебен контрол на настаняването ѝ във възпитателното училище – интернат, който да се осъществява както автоматично, така и по нейно искане. Приложимото законодателство не е предвиждало възможност за настаняването в тези центрове да поискат от съда преразглеждане на мярката. Съдът би могъл да я преразгледа само по предложение на местната комисия, която има дискреционна власт да оцени положението на настаняването лица, преди да реши дали да направи или не предложение за преразглеждане. Поради това, че жалбоподателката не е имала възможност да инициира такова съдебно производство, ЕСПЧ приема, че е налице нарушение на член 5 § 4 от Конвенцията.

Във връзка с оплакването по член 8 от Конвенцията, Съдът признава, че кореспонденцията на малолетните и непълнолетните лица, които са настанени във възпитателно училище от затворен тип, може да бъде наблюдавана, за да се предотврати внасянето на вещества или обекти, опасни за здравето или правата им, или нарушаващи установения в центъра ред. Въпреки това, ЕСПЧ отбелязва, че в правилника за вътрешния ред на дома в с. Подем (чл. 25, т. 10) е предвидена автоматична проверка на цялата кореспонденция, без да се прави разлика между лицата, с които се комуникира. Поради това, кореспонденцията на Д. Л. с нейния адвокат или неправителствени организации за закрила правата на детето, която по принцип би трябвало да е с привилегирован статут, е била предмет на общите правила за проверка. В правилата не са посочени конкретни причини, обосноваващи проверка на пощата, нито срока на тази мярка, като властите не са длъжни да посочват основания за извършване на проверката. Поради това ЕСПЧ заключава, че такъв режим не може да бъде считан за отговарящ на целите на член 8 от Конвенцията.

По отношение на телефонните обаждания, Съдът също признава, че те могат да бъдат контролирани с цел предотвратяване на безредици. В настоящия случай, въпреки че Д. Л. е могла да поддържа контакт с роднините си, вътрешните правила в центъра в с. Подем, изключващи каквато и да е конфиденциалност на разговорите, не са били адекватни и са ограничили възможностите на младото момиче за комуникация с външния свят. Телефонните разговори на настаняването в центъра малолетни и непълнолетни са подлежали на предварително разрешение и са провеждани под надзора на служителите. Не се прави разграничение между членовете на семейството,

представителите на организациите за защита на правата на детето или други категории лица. Режимът не се базира и върху никакъв индивидуален анализ на рисковете. С оглед изложеното, ЕСПЧ приема, че е налице нарушение на член 8 от Конвенцията.

Съдът присъжда на жалбоподателката обезщетение за неимуществени вреди в размер на 4000 евро, както и 2500 евро за разходи и разноски.

➤ **„Международна банка за
търговия и развитие АД и др.
срещу България“
жалба № 7031/05**

Решение от 02.06.2016 г.⁶

Нарушения на член 1 от Протокол № 1

Нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията

**Нарушение на член 1 от Протокол № 1 и член
13 от Конвенцията**

14

Жалбоподателите – акционери и лица, участвали в ръководството на банката, повдигат редица оплаквания от името на банката и от свое име, във връзка с разпореждания на прокуратурата и откритото производство по несъстоятелност. Съдът намира нарушение на член 1 от Протокол № 1 във връзка с разпорежданията на прокуратурата по отношение управлението на банката. Налице е нарушение на член 1 от Протокол № 1 и във връзка с решението на БНБ за отнемане на лиценза. ЕСПЧ намира нарушение на член 6 § 1 във връзка с липсата на подходящо представителство на интересите на банката в производството по несъстоятелност и отказът на СГС да упражни контрол върху констатацията на БНБ, че банката е неплатежоспособна. Съдът намира нарушение на член 1 от Протокол № 1 и член 13 от Конвенцията поради наложения заповор на банковите сметки на двама от жалбоподателите и липсата на възможност за обжалване на мярката.

⁶ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163353>

**Фактите и
оплакванията**

Първоначално жалбата е подадена от редица акционери от името на Международна банка за търговия и развитие АД (МБТР), основана през 1991г. Тя е заличена от търговския регистър през август 2007 г. Останалите жалбоподатели са г-н Бони Бонев, г-н Светлозар Иванов, г-н Атанас Радев и г-н Александър Панев, както и 20 дружества, които на времето са били акционери в банката. По-късно те оттеглят оплакванията си след като прехвърлят акциите си на г-н Бонев.

В началото на 2004 г. възниква напрежение между акционерите в банката. През юни 2004 г. се провеждат две общи събрания по инициатива на част от акционерите, които притежават повече от 5 % от капитала. Приети са решения за редица промени и по-конкретно смяна на ръководството на банката. Законосъобразността на тези решения бива оспорена от няколко акционери. Срещу г-н Бонев, г-н Панев и г-н Иванов е образувано наказателно производство по обвинение за документни престъпления. През 2006 г. те били оправдани.

Междувременно, през август 2004 г. Софийска градска прокуратура нарежда на полицията да съдейства на един от акционерите да предотврати каквито и да са промени във фактическото състояние на управление на банката, и да предупреди г-н Панев и г-н Иванов да се въздържат от всякакви действия в това отношение докато въпросът не бъде разрешен от компетентните органи. Жалбите на г-н Панев и г-н Иванов срещу това разпореждане били отхвърлени.

През 2005 г. Българската национална банка (БНБ) решила да постави банката под специален надзор и да отнеме лицензията ѝ. Софийски градски съд уважил искането на БНБ да обяви неплатежоспособността на банката и да открие производство по несъстоятелност. През август 2007 г. банката е заличена от търговския регистър.

През юни 2005 г. на основание § 4, ал 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за гарантиране на влоговете в банките от 1998 г. върху банковите сметки на г-н Панев и г-н Иванов е наложен заповор, който е вдигнат през януари 2006 г.

Позовавайки се на член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията, жалбоподателите се оплакват от името на банката, че прокурорските органи са попречили на новоизбраните лица в управлението на банката през юни 2004 г. да изпълнят своите задължения.

Според жалбоподателите, решението на БНБ за отнемане на лиценза на банката не е съпътствано от достатъчни гаранции срещу произвол, в нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията.

Г-н Панев и г-н Иванов се оплакват и от запорирането на банковите им сметки за 6 месеца и липсата на възможност да обжалват тази мярка.

Правото

На първо място Съдът разглежда оплакването относно разпорежданията на прокуратурата. ЕСПЧ отбелязва, че това оплакване е почти идентично с

вече разгледаното по делото „Злинсат, СПОЛ С.Р.О. срещу България“ (жалба № 57785/00). В решението си по това дело Съдът намира, че разпореденията на прокуратурата в изпълнение на неясно дефинираните и твърде широки правомощия по член 119, ал. 1, т. 6 от ЗВС (отм.) не са съпътствани от достатъчни гаранции срещу произвол и не могат да бъдат сметени за законосъобразни по смисъла на член 1 от Протокол № 1. В разглеждания случай прокуратурата, позовавайки се на същата разпоредба предотвратява изпълнението на решенията на СГС, с които са регистрирани промените в управлението на банката. Съдът посочва, че българското право предвижда специални правни средства за защита във връзка с оспорването на взетите решения на общите събрания на едно акционерно дружество. От друга страна, в националното право няма разпоредба, която да предвижда намеса на прокуратурата по подобни въпроси. Следователно е налице нарушение на член 1 от Протокол № 1.

Следващото оплакване, свързано с отнемането от БНБ на лиценза на банката е идентично с разгледаното по делото „Капитал Банк АД срещу България“ (жалба № 49429/99). По това дело ЕСПЧ приема, че решението за отнемане на лиценза на Капитал Банк АД не е съпътствано от достатъчна защита срещу произвол поради липсата на каквито и да е процесуални гаранции. В настоящия случай относимото законодателство е същото, няма разлика и в начина, по който то е приложено. Затова ЕСПЧ не намира причина да се отклони от предходните си заключения и постановява, че е налице нарушение на член 1 от Протокол № 1.

Съдът намира нарушение също и на член 6 § 1 от Конвенцията във връзка с оплакванията относно осъществяването на процесуалното представителство на МБТР в производството по несъстоятелност само от назначените от БНБ квестори, както и позицията на съда по несъстоятелността, че не може да изследва въпроса дали банката действително е неплатежоспособна, тъй като е обвързан от констатацията на БНБ.

По отношение на оплакванията по член 1 от Протокол № 1 от Конвенцията във връзка с налагането на заповед върху банковите сметки на г-н Панев и г-н Иванов, Съдът посочва, че това представлява мярка за осъществяване на контрол върху ползването на притежания. Не се оспорва, че тя е законосъобразна и преследва легитимна цел. При нормални обстоятелства, налагането на такъв заповед със стриктно ограничена продължителност от шест месеца, може да се приеме, че попада в обхвата на свободата на преценка на държавата-ответник. ЕСПЧ отбелязва обаче, че в настоящия случай ситуацията е доста необичайна – в резултат на разпореденията на прокуратурата във връзка, с които е намерено нарушение на член 1 от Протокол № 1, жалбоподателите не са могли да изпълняват задълженията си, свързани с управлението на банката. Следователно рискът, който е трябвало да бъде избегнат чрез налагането на заповед върху банковите им сметки, не е бил налице.

Въпреки това, приложимите законови разпоредби не предвиждат каквито и да е изключения и задължават БНБ да наложи заповед без възможност да вземе предвид индивидуалните

обстоятелства. Следователно, дори да е имало теоретична възможност за обжалване пред съда на решението на БНБ, не е предоставена информация, която да докаже, че подобна жалба би могла да доведе до успех на практика.

С оглед изложеното ЕСПЧ намира нарушение на член 1 от Протокол № 1 и член 13 от Конвенцията.

Останалите оплаквания на жалбоподателите – по член 6 § 1 и член 13 от Конвенцията относно продължителността на образуваните срещу тях наказателни производства, по член 2 от Протокол № 4, член 8 и член 13 от Конвенцията във връзка със наложените им забрани за пътуване в чужбина и повдигнатото от г-н Бонев оплакване по член 1 от Протокол № 1, че разпорежданията на прокуратурата са нарушили упражняването на правата му като акционер, Съдът обявява за недопустими.

ЕСПЧ присъжда на г-н Бонев, г-н Панев и г-н Иванов общо 4085.54 евро за разходи и разноски.

➤ „Попови срещу България“ жалба № 39651/11

Решение от 09.06.2016 г.⁷

17

Нарушения на член 3 от Конвенцията

**Нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията
(относно изказванията на министъра на
вътрешните работи)**

**Няма нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията
(във връзка с изказванията на министър-
председателя и прокурор Р.В.)**

Нарушения на член 8 от Конвенцията

Нарушение на член 13 от Конвенцията.

Делото е свързано с ареста на г-н Попов, бивш главен секретар на Министерство на финансите. ЕСПЧ намира, че г-н Попов е бил подложен от полицията на унизително отношение по време на задържането му и последвалото разследване не е било извършено своевременно и с необходимото усърдие. ЕСПЧ счита, че изказванията на министъра на вътрешните работи в деня на

⁷ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163441>
<http://mjs.bg/47/2636/>, <http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/15027> – превод на български език

задържането на г-н Попов са нарушили презумпцията за невинност. Съдът намира нарушение на член 8 от Конвенцията във връзка с медийното отразяване на задържането на г-н Попов и претърсването и изземването в нотариалната кантора на г-жа Попова.

Фактите и оплакванията

Жалбоподатели са г-н Попов – бивш главен секретар на Министерство на финансите и неговата съпруга – г-жа Попова, която е нотариус в гр. София.

Г-н Попов е арестуван в нотариалната кантора на неговата съпруга на 1 април 2010 г. заедно с още двама предполагаеми съучастници в предлагането на подкуп на следовател, работещ по разследване за лошо управление на публични средства в Министерство на отбраната. Впоследствие г-н Попов е оправдан.

Във връзка със събитията около ареста на г-н Попов Софийска районна прокуратура образува предварителна проверка, а впоследствие и наказателно производство. С постановление от 21 март 2014 г. то е прекратено поради изтичане на погасителната давност.

След образуването на наказателно производство срещу г-н Попов, компетентните власти иницирирали процедура за отнемане на имущество на жалбоподателите.

Жалбоподателите повдигат редица оплаквания по Конвенцията. Г-н Попов твърди, че е бил подложен на унизително отношение от полицейските служители (член 3 от Конвенцията). Той се оплаква и от нарушения на презумпцията за невинност (член 6 § 2 от Конвенцията) във връзка с изказвания на министъра на вътрешните работи, прокурора по случая, Р.В., и министър-председателя.

И двамата жалбоподатели се оплакват от нарушения на член 6 § 1 и член 8 от Конвенцията във връзка с претърсването и изземването, извършени в нотариалната кантора на г-жа Попова, както и поради видео заснемането на ареста и разпространяването на записа от пресцентъра на Министерство на вътрешните работи.

Жалбоподателите твърдят, че са налице нарушения на член 6 § 1 от Конвенцията и член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността), тъй като законодателството въз основа на което са наложени обезпечителните мерки върху имуществото им не е било достатъчно предвидимо и не е съдържало гаранции срещу произвол.

И накрая, жалбоподателите посочват, че в нарушение на член 13 от Конвенцията не са имали ефективни вътрешноправни средства за защита.

Правото

ЕСПЧ намира, че използваните от полицията методи и средства при ареста на първия жалбоподател не са били необходими с оглед специфичните обстоятелства по случая. Той счита, че техниката за имобилизиране на г-н Попов не е била подходяща при конкретната ситуация. Използваната от полицейския служител сила изглежда непропорционална на опасността, произтичаща от поведението на жалбоподателя. Поради изложеното, ЕСПЧ заключава, че г-н Попов е

подложен на унизително отношение по време на неговия арест, в нарушение на член 3 от Конвенцията.

Съдът обсъжда и проведеното впоследствие разследване на събитията. Той отбелязва прекомерната му продължителност, като се има предвид, че то не разкрива особена сложност. Не може да се пропусне и фактът, че наказателното производство е прекратено поради изтекла давност. Разследването не е довело до изясняване на фактите или отговорността на полицейските служители, участвали в операцията. Съдът намира, че то не е било извършено своевременно и с необходимото усърдие, поради което е налице нарушение на член 3 от Конвенцията.

На 2 април 2010 г. медиите публикуват изявление на министъра на вътрешните работи, направено в деня на самото задържане на г-н Попов: „Очевидно става въпрос за вече изградена схема за решаване на съдебно дело в предварително определена посока. Парите, които е носил в себе си Тенчо Попов, е трябвало да стигнат до съдията, за да бъде решено делото на бившия министър Николай Цонев по удобен за него начин.“ ЕСПЧ приема, че това изявление надхвърля предоставянето на информация за развитието на разследването или описването на подозрение и внушава идеята, че жалбоподателят е действал като посредник в корупционна схема преди още съдилищата да са се произнесли по същество по повдигнатите обвинения. Освен това впоследствие жалбоподателят бива оправдан. Следователно е нарушена презумпцията за невиновност. Не е налице нарушение обаче във връзка с изказванията на министър-председателя и прокурор Р.В.

На следващо място ЕСПЧ обсъжда видео заснемането на ареста на жалбоподателя и разпространяването на записа, като приема че тази намеса в правото на зачитане на личния му живот не е била в съответствие със закона. Следователно е налице нарушение на член 8 от Конвенцията. Тази разпоредба е нарушена и във връзка с претърсването и изземването в кантората на г-жа Попова. Разпоредбите на чл. 161 от НПК изискват или предварително разрешение, или последващо одобрение от съдия на тези процесуални действия, каквито в случая не са представени пред ЕСПЧ.

Съдът също така приема, че в нарушение на член 13 от Конвенцията, жалбоподателите не са имали на разположение каквото и да е вътрешноправно средство да защитят своите права по членове 3, 6 § 2 и 8 от Конвенцията.

По отношение на твърдените нарушения на член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията, ЕСПЧ приема, че жалбоподателите не са се възползвали от вътрешноправните средства за защита и отхвърля тази част от жалбата. Съдът отбелязва, че ЗОДОВ предоставя възможност за обезщетяване на вредите, причинени от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на органите и на длъжностните лица по Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество. Жалбоподателите в случая не са поискали отмяна на обезпечителните мерки върху тяхното имущество. Освен това, г-н Попов би могъл да предяви иск по ЗОДОВ на основание чл. 2, ал. 1, т. 3 след оправдателната присъда.

ЕСПЧ присъжда обезщетение за неимуществени вреди в размер на 10000 евро за г-н Попов, и 4000 евро за г-жа Попова, както и 5000 евро общо за разходи и разноски.

➤ **„Гюлева срещу България“**
жалба № 38840/08

Решение от 09.06.2016 г.⁸

Нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията

Жалбоподателката се оплаква, че не е била надлежно уведомена за образувано срещу нея гражданско дело. ЕСПЧ приема, че е нарушен член 6 § 1 от Конвенцията, тъй като националният съд не е действал с необходимото усърдие при опита за връчване на призовките на г-жа Гюлева, а също така, тя не е имала възможност да поиска отмяна на влязлото в сила решение.

**Фактите и
оплакванията**

Г-жа Гюлева е живяла в апартамента на нейните родители, купен от държавата през 1968 г. През 90-те години апартаментът е бил предмет на реституционно производство, в рамките на което съдилищата постановили, че той принадлежи на лицата, които са били негови собственици преди национализацията.⁹

През февруари 2002 г. лицата, на които е възстановена собствеността на апартамента, го продават на съпрузите г-н и г-жа П. Те предявят ревандикационен иск срещу г-жа Гюлева. Искът им е уважен на първа инстанция, а през януари 2003 г., по време на въззивното производство, жалбоподателката напуска жилището. Тя се установява да живее на село и на 4 февруари 2003 г. сменя своя адрес.

През 2005 г. г-н и г-жа П. предявяват срещу жалбоподателката иск за неоснователно обогатяване, претендирайки обезщетение за времето, през което тя незаконосъобразно е живяла в апартамента. Съдът изпраща призовките за жалбоподателката на кмета на селото, за да ѝ ги връчи. Кметът обаче ги връща на съда, посочвайки че „такова лице не е регистрирано“ като жител на селото. По молба на ищците, ОДМВР – Пловдив издава удостоверение, че последният обявен от жалбоподателката адрес е във въпросното село. Съдът приема, че г-жа Гюлева е с неизвестен адрес и разпорежда връчването да стане чрез публикация в неофициалния раздел на „Държавен вестник“. Назначен е адвокат, който да представлява

⁸ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163438>
<http://mjs.bg/47/1631/>, <http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/13941> – превод на български език

⁹ Във връзка с това производство е предишната жалба на г-жа Гюлева пред ЕСПЧ (жалба № 76963/01, решение от 25.06.2009 г.)

жалбоподателката. Впоследствие г-жа Гюлева е осъдена и заплаща обезщетение на ищците, което заедно с всички разноски по дело възлиза на сума, равняваща се на над 4000 евро. Жалбоподателката разбира за воденото дело чак когато през февруари 2008 г. получила съобщение от съдебен изпълнител да заплати присъдената сума.

Позовавайки се на член 6 § 1 от Конвенцията (право на справедлив съдебен процес), г-жа Гюлева се оплаква, че не е била уведомена надлежно за предявения срещу нея иск, поради което не е могла да участва в производство или да поиска отмяна на влязлото в сила решение и възобновяване на делото. Г-жа Гюлева повдига оплакване и по член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността), тъй като е била задължена да плати значителна сума вследствие съдебно производство, в което не е могла да участва.

Правото

ЕСПЧ посочва, че в такива случаи следва да се прецени дали властите са били усърдни при уведомяването на лицата за заведеното дело, може ли да се счита, че те сами са се отказали от правото да се явят пред съда и да се защитават, както и предвижда ли националното законодателство възможност за провеждане на ново, състезателно производство, след като засегнатите лица са научили за постановените решения.¹⁰

ЕСПЧ отбелязва, че преди да пристъпи към публикация в „Държавен вестник“, Районен съд – Пловдив е имал възможност да опита да връчи призовките по местоработата на жалбоподателката, или на адреса на нейния брат. Този адрес е бил използван за връчването на други документи на жалбоподателката и е бил известен на съда поне от 2004 г. Освен това, районният съд не е направил опит да разреши противоречието между твърденията на кмета на селото и информацията, предоставена от ОДМВР-Пловдив. ЕСПЧ заключава, че властите е трябвало да използват другите възможни начини за връчване, преди да се пристъпи към призоваване чрез публикация в неофициалния раздел на „Държавен вестник“. При тези обстоятелства не може да се приеме също, че жалбоподателката сама се е отказала от правото си да участва в производството.

Освен това, според Съда жалбоподателката не е имала възможност да поиска отмяна на влязлото в сила решение. Г-жа Гюлева узнала за решението от 10 юли 2006 г. едва през 2008 г. Съдът посочва, че съгласно приложимите в този период разпоредби, страната, която вследствие нарушаване на съответните правила, е била лишена от възможност да участва в делото, можела да поиска отмяна на решението в тримесечен срок от узнаването за него, но не по-късно от една година след влизането му в сила. Идентична била разпоредбата и на чл. 305 от ГПК от 2007 г. Впоследствие отпада ограничението, че отмяна може да се иска в едногодишен срок от влизането на решението в сила, и остава единствено изискването

¹⁰ Виж „Dilipak and Karakaуа срещу Турция“, (жалби № № 7942/05 и 24838/05) и „Aždaјić срещу Словения“ (жалба № 71872/12).

молбата да се подаде в тримесечен срок от узнаването за него. ЕСПЧ отбелязва и противоречивата практика на ВКС по въпроса дали заинтересованата страна може да поиска отмяна по реда на ГПК от 2007 г. ако решението е влязло в сила при действието на ГПК от 1952 г. и от влизането му в сила е изминала една година.

Поради изложените съображения, Съдът намира, че е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията.

След като намира нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията и с оглед заключението си, че най-подходящата компенсация за жалбоподателката би била възобновяване на производството, ЕСПЧ приема, че не възниква отделен въпрос по член 1 от Протокол № 1.

Съдът посочва, че чл. 303, ал. 1, т. 7 от ГПК предвижда възможност за отмяна на влязлото в сила решение, когато ЕСПЧ с окончателно решение е установил нарушение на Конвенцията. Това би била и най-подходящата форма на обезщетяване в настоящия случай, поради което отхвърля претендираното обезщетение за имуществени вреди.

ЕСПЧ присъжда на жалбоподателката обезщетение за неимуществени вреди в размер на 3600 евро, както и 2593.97 евро за разходи и разноски.

➤ **„Български Хелзинкски Комитет
срещу България“**
жалби № № 35653/12 и 66172/12

Решение по допустимост от 28.06.2016 г.¹¹

Двете жалби са подадени от Българския Хелзинкски Комитет (БХК) и се повдигат оплаквания по членове 2, 3, 8, 13 и 14 от Конвенцията по отношение на две починали непълнолетни деца, които били настанени в домове за деца с умствена изостаналост. ЕСПЧ заключава, че при конкретните обстоятелства неправителствената организация-жалбоподател няма статут на жертва.

**Фактите и
оплакванията**

През декември 2007 г. телевизионният канал БТВ излъчва документалния филм „Изоставените деца на България“ относно ситуацията на децата с увреждания, настанени в дома в с. Моголино. След излъчването на филма, БХК пише до Главния прокурор, като настоява за образуване на наказателно производство, което да установи условията, при които децата в тези домове са държани, както и за разследване на смъртните случаи. Прокуратурата извършва проверка

¹¹ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-165417>
<http://mjs.bg/47/2643/>, <http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/15054> – превод на български език

между януари и октомври 2008 г., като отказва образуването на наказателно производство.

През август 2009 г. БХК завежда дело срещу прокуратурата по Закона за защита от дискриминация, но през септември 2010 г. се отказва от иска.

На пресконференция през септември 2010 г. Главният прокурор посочва, че е започнало разследване на 166 смъртни случаи в домове за деца с увреждания. БХК следи развитието на тези производства и подава жалби срещу редица прокурорски постановления.

В двете жалби, подадени от БХК пред ЕСПЧ, се повдигат оплаквания по членове 2, 3, 8, 13 и 14 от Конвенцията по отношение на две починали непълнолетни деца, които били настанени в дома за деца с умствена изостаналост в с. Стража. Неправителствената организация моли Съда да признае качеството ѝ на пряка жертва.

Правото ЕСПЧ посочва, че по делото *„Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu срещу Румъния“* (делото Câmpeanu) е приел, че при изключителни обстоятелства може да бъде признато правото на неправителствена организация да действа от името на лице, починало преди подаване на жалбата. По това дело Съдът е взел предвид уязвимостта на пряката жертва, лишаваща я от възможност да подаде жалба; значимостта на твърденията, повдигнати в жалбата; липсата на наследници или други представители, които да подадат жалба; контактите на организацията с лицето, което е пряка жертва, както и намесата и процесуалното качество на неправителствената организация в националното производство, започнало след смъртта на лицето.

Съдът посочва, че и в настоящия случай преките жертви поради своето положение и уязвимост не са могли да се оплачат от условията на живот в домовете, където са били настанени. Също така, жалбите повдигат сериозни твърдения за нарушения на член 2 и член 3 от Конвенцията. Както по делото Câmpeanu, и в настоящия случай не е имало друг, който може да подаде жалба от името на двете деца.

ЕСПЧ обаче разграничава настоящото дело от обстоятелствата по делата Câmpeanu и *„Association for the Defence of Human Rights in Romania – Helsinki Committee on behalf of Ionel Garcea срещу Румъния“* (жалба № 2959/11). Посочените организации-жалбоподатели са имали контакти с преките жертви и веднага след смъртта им са инициирали производство пред националните органи. По едното дело организацията дори е представлявала жалбоподателя в няколко национални производства приживе.

В разглеждания случай БХК не е имал контакт с двете момичета и не е бил запознат със съдбата им преди тяхната смърт. Жалбоподателят разбира за критикуваната ситуация в домовете за деца с умствена изостаналост и смъртните случаи след излъчването на документалния филм през декември 2007 г. Действително, веднага след излъчването на филма, БХК сигнализира Главния прокурор с искане за разследване на всички смъртни случаи в тези домове. Съдът обаче отбелязва, че намесата на БХК е осъществена не само години

след смъртта на двете момичета, но е изминал и значителен период от време между прекратяването на наказателните производства по случаите и исканията за възобновяването им. ЕСПЧ взема предвид и факта, че съгласно националното законодателство БХК формално не е имал процесуално качество в наказателните производства.

В заключение, поради липсата на контакт с преките жертви преди смъртта им, както и на процесуалното качество на страна в наказателните производства и късната намеса в тези производства, ЕСПЧ приема, че не са изпълнени критериите, установени по делото *Cătreanu*.

ЕСПЧ обаче посочва, че това решение е ограничено до конкретните обстоятелства и не трябва да се тълкува като липса на признание на работата на гражданското общество в процеса на защита на правата на крайно уязвимите лица. Съдът отбелязва активната роля на организацията-жалбоподател и сътрудничеството ѝ с компетентните власти, както и фактът, че въпреки липсата на формално процесуално качество, националните власти са взели предвид нейната работа.

С оглед изложеното ЕСПЧ приема възражението на правителството за липсата на статут на жертва на организацията-жалбоподател и счита, че повдигнатите оплаквания са несъвместими с разпоредбите на Конвенцията *ratione personae* по смисъла на член 34. Поради това ЕСПЧ единодушно обявява жалбите за недопустими.

➤ „Загорски срещу България“ жалба № 59546/08

Решение по допустимост от 30.06.2016 г.¹²

Делото е свързано с оплакване, че националните съдилища не са разгледали, предявен от жалбоподателя иск. ЕСПЧ приема, че начинът, по който националният съд е тълкувал и приложил законодателството не е произволен или очевидно неоснователен, поради което единодушно намира жалбата за явно необоснована и я обявява за недопустима.

Фактите и оплакванията

Жалбоподателят се оплаква, позовавайки се на член 6 § 1 от Конвенцията, че националните съдилища не са разгледали предявения от него иск по реда на ЗОДОВ срещу Министерство на здравеопазването и Пловдивската онкологична клиника. Жалбоподателят е претендирал сумата, която е трябвало да заплати за

¹² <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-165412>
<http://mjs.bg/47/2642/>, <http://humanrights.bg/Contents/Item/Display/15051> – превод на български език

липсващите лекарства, необходими за провеждане на химиотерапия на неговата съпруга, както и обезщетение за неимуществени вреди, които е претърпял вследствие на нейната смърт. Окръжният съд уважил частично иска, но след обжалване Пловдивският апелативен съд, позовавайки се на чл. 6, ал. 1 от ЗОДОВ приел, че жалбоподателят не е легитимиран да предяви такъв иск.

Правото Пловдивският апелативен съд приема, че жалбоподателят не е легитимиран да претендира вреди по реда на ЗОДОВ във връзка с лечението и смъртта на неговата съпруга, тъй като той не е бил „страна по каквото и да е взаимоотношение“ с ответниците.

ЕСПЧ, като отбелязва мотивите на Пловдивския апелативен съд приема, че начинът по който въззивният съд е тълкувал и приложил националното законодателство не е произволен или очевидно неоснователен. Поради това Съдът единодушно намира жалбата за явно необоснована и я обявява за недопустима.

➤ Приятелски споразумения и едностранни декларации

Съдът реши да заличи от списъка на делата на основание чл. 39 от Конвенцията шест жалби („Тачев срещу България“, жалба № 1523/09¹³, „Рунтова и Георгиев срещу България“, жалба № 6168/09¹⁴, „Врагов срещу България“, жалба № 20699/09¹⁵, „Дамянов срещу България“, жалба № 17203/13¹⁶, „Кабакчиев срещу България“, жалба № 66228/12¹⁷ и „Мурджев и други срещу България“, жалба № 20314/11¹⁸), по които бяха постигнати приятелски споразумения.

Съдът одобри едностранната декларация на правителството по жалба № 46969/09¹⁹, („Петрова срещу България“) и на основание чл. 37, § 1, с) от Конвенцията реши да я заличи от списъка на делата.

Съдът реши да заличи от списъка на делата жалбите „Каралийски срещу България“ (жалба № 76290/14²⁰) и „Булавтотранс ЕООД срещу България“ (жалба № 5372/08²¹) поради това, че обстоятелствата по делата дават основание да се счита, че жалбоподателите нямат намерение повече да поддържат жалбите си по смисъла на член 37 § 1 а) от Конвенцията.

¹³ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-164977>

¹⁴ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-164979>

¹⁵ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-164982>

¹⁶ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-165022>

¹⁷ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-164898>

¹⁸ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163946>

¹⁹ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-164986>

²⁰ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163631>

²¹ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163646>